

Arbeiðs- gevararnir leggja upp til verkfall

Vit prenta her røðuna, sum Ingeborg Vinther, formaður í Føroya Arbeiðarafelag helt á Tvøroyri 1. mai. Í røðu síni vísti Ingeborg Vinther m.a. á, at nógv bendir á, at arbeiðsgevararnir ynskja eitt verkfall nú.

Hon vísti á, at samráðingarnir byrja aftur mikudagin og segði:

— Hvat kemur at henda er enn óvist, men eitt er heilt greitt — okkara mótpartur skal ikki billa sær inn, at vit sleppa øllum okkara krøvum og fara til hús aftur við ongum.

Gott fundarfólk!

Vit eru nú aftur komin til 1. mai — arbeiðardagin, har verkafólk um allan heim savnast fyrri at gera stóðuna upp, um hvat ið er vunnið og hvussu langt vit eru komin á leið í teim ymsu londunum. Øll vita vit, at tað eru lond, ið eru komin ógvuliga stutt: verkafólk er ófræst og hevur ongan rætt. Teirra liviháttur er undir alt lágmark, teirra fakkfagsleiðarar hava næstan ongan møguleika at betra um teirra kor, tí aloftast er tað politiska stýrið soleiðis samansett, at tað er ein einareðis-harri, ið situr við ræðið, og henda 1. mai leita tankar okkara eisini til tey, ið liva undir slikum kúgaðum korum.

Her heima hjá okkum er tað eingin trupulleiki at savnast saman henda dag til at leggja okkara sjónarmið fram og gera stóðuna upp, bæði við mótpartin eins og tað politiska stýri í landinum.

Vit hava teir seinastu dagarnar samráðst um ein nýggjan sáttmála. Sum vant hevur gingið ógvuliga stríðið — lítið er komið burtur úr, tað sær út sum at arbeiðsgevararnir bert sita og halda umboðini fyrri arbeiðararnar fyrri gjøldur, vit hava sitið dag eftir dag utan nakað úrslit, hvørt einasta uppskot, ið vit legdu fram fyrri at betra korini hjá limum okkara, er vrakað.

Teir legdu eitt mótoppskot fram dagin eftir fyrsta fund — eitt upp-

skot, ið setir arbeiðarfjöldina minst triati ár aftur í tíðina. Teir vóru ikki so frægir, at teir komu við uppskotum á fyrsta fundinum, men hava fyrst sitið og viðgjørt uppskotið frá FA. Ja, so lítið eru hesir mennir at sær komnir, ið umboða mótpartin.

Tá teir høvdu avvist hvørt einasta krav hjá okkum seinnapartin ígjár, uttan so frægt sum at viðgera uppskotið, vildi teir hava semingsmannin uppí, hetta noktaðu vit í FA, men tað stóð teimum fritt at boðsenda semingsmanninum, ið so kom uppí og hevur hann útsett eitt møguligt verkfall 8 dagar. Komandi mikudag byrja vit so samráðingarnar. Og hvat, ið tá kemur at henda, er óvist enn, men eitt er heilt greitt — okkara mótpartur skal ikki billa sær inn, at vit sleppa øllum okkara krøvum og fara til hús aftur við ongum.

Ikki tí, verkafólk ið hevur ikki ráð til verkfall, tað vita vit øll, men hevur verkafólk ráð til hvørja einastu samráðing at bliva háðað og lítið og onki fáa burtur úr lønar-samráðingunum. Henda gongd kann ikki halda áfram, tað hevur vist seg at bliva truplari fyrri hvørja fer, samráðingar hava verið at fáa nakað burturúr. Eitt er vist — tað verður ógvuliga strævið at koma igjøgnum við einum sáttmála uttan eitt møguligt verkfall. Tað mugu vit gera okkum

greitt og tann, ið leggur upp til eitt verkfall, tað eru arbeiðsgevararnir; tað visa teir við tí nagatódn, teir hava vist higartil.

Eg fari at visa eitt sindur á, hvussu gongdin hevur verið síðani seinast í 70-árunum, tá hækkaði reallønin, fólk ið hevði meira keypiorku. Men í 1980 kom vend i, tá tásitandi samgonga setti prístalið aftur á 100, og umframt hækkaði toll- og innflutningsgjöldini og blivu hesar hækkingar hildnar uttan fyrri prístalið. Hetta bleiv gjørt, sjálvt um tað harðliga bleiv mótmælt frá allari tí føroysku fakkfagsrørsluni. Og tey í harðast blivu rakt, vóru tey timaløntu og veiku í samfelagnum.

Eftir at borgarliga alternativ ið kom til aftur, bleiv so aftaná lønar-samráðingarnar í 1981 sett nýggj tollgjöld og onga prístalsviðbót fingi vit. Hetta forði til, at tann lønarbati, ið vunnen var við samráðingarnar, fór alt av stað aftur og meira aftrat.

Umframt hetta bleiv so prístalið aftur nullstillað í 1983, so grundarlagið frá prístalsskipanini frá 1975 er heilt burturdottið, eftir eru bert 0,28 oyru av teimum 100 oyrunum.

Hartil er skattatrystið økt munandi seinastu árin, vøruþrisirnir hækkaðir og sum áður nevnt, hækkaði tollgjöld, minkandi keypiorka, so sjálvt um eitt sindur er komið uppá timalønin, hevur hetta munað lítið.

So samanumtikið kann

Ingeborg Vinther, formaður í Føroya Arbeiðarafelag

sigast, at stóðan hjá verkafólki og teim veiku í samfelagnum er ikki batnað hesi seinastu 5 árin.

Arbeiðið hjá teimum, ið arbeiða á flakavirkjunum, er óstöðugt, nógvir dagar eru við ongum arbeiði. Sama kann sigast um tey, ið hava útiarbeiði alt árið. Hetta er ein ring stóða, tí arbeiðsloysisstuðul er ongin.

Og sum er, røkkur ikki ein vanlig verkamannaløn til í dag. Og ikki minst kann tað vera trupult á smáplássunum, har torvur er á arbeiðsplássum.

Hetta ger, at tað er ógjørligt at klára seg, tí verður roynt, tá arbeiði er, at taka hvønn yvirtíðs tíma, sum kann fáast, og nógv noyðast at arbeiða tað tíðina, tey eiga at halda summarfri.

Tí mugu vit seta spurnartekin við, um tað kann vera rætt og rimiligt, at tann partur av fólki okkara, sum skapar samfakfagsvirðini og heldur vinnuhjólini í gongd, skulu hava tær ringastu sөmdirnar — eiga tey ikki eina løn uppiborna, ið tey kunnu liva av við 8 tímars arbeiði, tað sama sum onnur. Eiga tey ikki eisini rætt til stuðul, tá tey eru í vinnuløysi.

Vit hava øll hesi seinastu árin gjørt sáttmála á fólkskum grundarlagi, við tað at sáttmálarnir verða undirgravaðir av prístalunum — tollhækking — innflutningsgjöldum — prívøkstri — øktum skattatrysti.

Her gekk serliga tann fráfarra samgonga á odda, teir tosaðu óført um at tölma lønarlagið, tað

gjørdu teir á tann hátt, at farið varð út til verka-fólkið og pensionistarnar at leggja meiri byrðar oman á tey. Tað borgarliga alternativ ið legði til brots eftir timaløntum og teim veiku, meðan tey vælbjargaðu blivu enn betur fyrri.

Hvussu gjørdu teir ikki 1. mai í 1984, beint eftir nýggja samtiðarskattaskipanin var farin at virka, tá tóku teir 50% í skatti av fritíðarlønin hjá teimum timaløntu.

Tann samgongan var okkum dýr, so gott var at høggrarakið vendi nakað, og aðrir flokkar komu til ræðið.

Vit hava eina samgongu idag, sum higartil hevur roynst hampiliga væl, teir royna at broyta avskriv-ingarreglurnar, so hetta kann bliva rættvisari.